

Jaroslav Slezák

Odraz první světové války v rodinné korespondenci

Měsíc po sarajevském atentátu na následníka trůnu Františka Ferdinanda d'Este, spáchaném 28. června 1914, vyhlásilo Rakousko-Uhersko Srbsku válku. Postupně se do války přidávaly další státy na obou stranách konfliktu. O tom, jak zasáhlo toto zápolení mocných a bohatých obyčejné lidi, zvláště pak muže, kteří šli z rozkazu císaře pána na krvavá jatka Evropy bojovat v uniformách Rakousko-Uherska, alespoň částečně vypovídá dochovaná korespondence jednoho z vojáků.

Mezi těmi, kdo byli povoláni na bojiště, byl mladý František Prát, narozený 15. 8. 1882 ve Velkých Pavlovicích, který se přizemil do Němčiček do domu č. 59. V době narukování měl doma tři malé děti předškolního věku.

Proč vzpomínat na události „velké války“ právě prostřednictvím Františka Práta? K tomu je důvod víc než mimořádný. Z té doby se po něm totiž zachovala korespondence ve formě dopisnic (malých poštovních karet) a dopisů, které psal domů své ženě Kateřině a onaj jemu, a také korespondence bratra Kateřiny Štěpána Bystřického. Celých sto let tuto památku na své předky – něco kolem 150 dopisů a dopisnic – opatrovaly rodiny Vendlova a Drobného až do dnešní doby.

Velký díl této pošty putoval mezi jižní Moravou a Ruskem, kde byl František Prát delší dobu v zajetí. Vojáků, kteří byli na frontě nebo v zajetí v Rusku, bylo hodně a dopisnic odcházelo každý týden z Němčiček značné množství. Adresu však bylo nutno psát azbukou, která v té době zde byla lidem nesrozumitelná. Proto jim adresy na dopisnice psal místní učitel Vik, jenž se z tohoto důvodu azbuku naučil. Kateřina se později naučila adresu v azbuce opisovat.

Для военнопленных. Pour les prisonniers de guerre.
Pro válečné zajatce.

DOPISNICE
(Pro odpověď. — Для отвѣта)

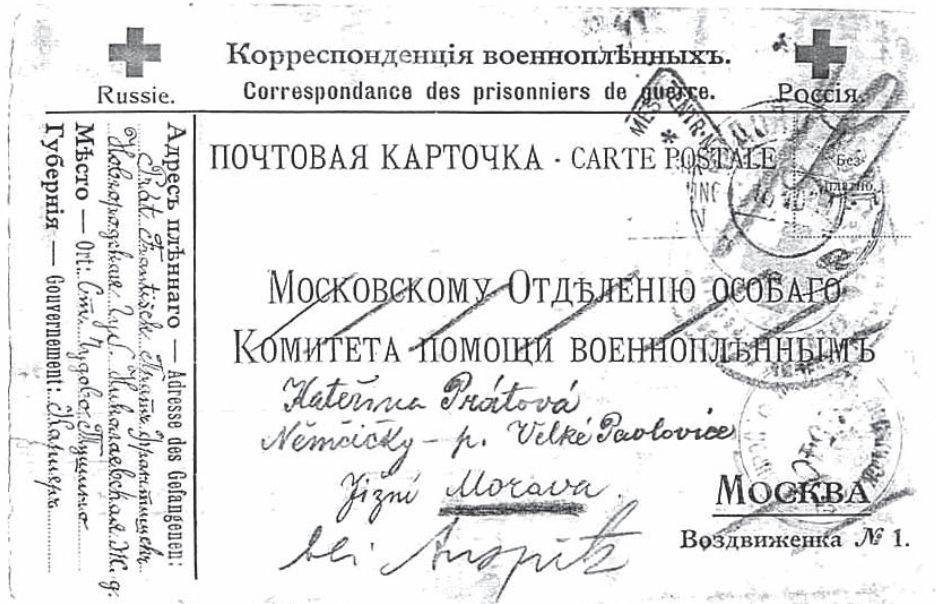
Do Ruska. (Russie.) *Новгородская* Губернія
Почт. станція *Чудово Новгородская Г. г.* Губерніе
Poslední pošta *Контора К. С. Борзьяка.*

Военнопленному *Прату Франтишеку № 149.*
Заятци *Prát František*

Чинъ и часть
Hodnost a pluk

Svoji adresu pište vždy zřetelně inkoustem, příjmení a jméno vždy latinkou, ostatní dle možnosti azbukou. Příjmení podtrhávejte. — Nutno vždy psati též hodnost a pluk, v kterém zajatec sloužil.

Dopisnicím vojáci říkali *feldpostky*. Tuto posílala Kateřina Prátová 8. 7. 1917 svému muži Františkovi do ruského zajetí do Novgorodské gubernie, města Čudova, ležícího jižně od Petrohradu.

Lístek, jenž poslal z Ruska František Prát své ženě Kateřině. Za pozornost stojí poznámka, kterou připsal úředník tužkou u dolního okraje dopisnice: *bei Auspitz* [u Hustopeč].

Z dnešního pohledu je až neuvěřitelné, jak doručování pošty po celé válčící Evropě probíhalo. Jednak existovaly různé druhy vojenské pošty, ale důležitým doručovatelem byla také mezinárodní organizace Červený kříž. Proto také na mnoha uchovaných dopisnicích vidíme znak Červeného kříže. Našemu území byla nejbližší pobočka na adrese Auskunfts-Bureau, Rotes Kreuz [Informační kancelář, Červený kříž], Wien-Kriegsschule.

Nejprve se podíváme do dopisů posílaných v uzavřené obálce. Dopisy mohli podávat vojáci při vycházkách u poštovních úřadů. Všechna další korespondence musela podle nařízení probíhat na předepsaných kartách prostřednictvím vojenské pošty a Červeného kříže. Tato korespondence byla k odeslání podávána u vojenských úřadů, které také prováděly cenzuru.

Dopisy posílaných v obálce se v korespondenci manželů Prátových zachovalo jen deset. Vybíráme z nich některé zajímavosti, jež blíže informují o situaci vojáků na frontě a o jejich rodinách v zázemí.

První z dopisů poslal František své ženě Kateřině a švagrovi Štěpánovi 28. 3. 1915:

... Zároveň vám sděluji, že jsem obdržel ten balík buchet jeden kusek masa uz., podbratka, dva kusy půllitru slivovice a slaninu. S tím sázením to udělejte tak, jak jsem pořádal, když jsem byl doma. Do Nové hory turkyň míchanou s řepou, více řepy. Na Lúčku to samé, ale tam přímýchejte mrkvi, na Příční turkyň a řepy, do Růženej brambory, na Zelnicu samů řepu kravsků, i kdybyste dostali semena řepy cukrovky, tak ji trochu přímýchejte. Napište jaká je pšenice v Přídankách, jaká jest jetelina, jak jste moc dřeva nakáceli, kolik fůrek ráhen, kolik otýpek. ... ženo, pišeš, abych se modlil, ale my zde nemáme moc času, večer člověk nemůže, protože je tady tolik lidu pohromadě, když lehnu, tak spím, takže k modlitbám přijdu málokdy, někdy se modlím aji cestů, když mašírujem. Na orláb [dovolenou] se nedostanu, jenom ten kdo má nemocnou ženu nebo na pohřeb. ... Byli jsme očkovaní do prsu, tak jsme teď všichni marodi, každý chodí zkroutený, jak když má housera.

Další dopis od Františka Práta není datován, byl odeslán z místa výcviku:

Nejdražší manželko, děti a Štěpáne! ... oznamuji Ti, že na to vysvědčení se v dnešní době nic nedá, kdybych byl starý voják, tak by to možná šlo. Dva Pavlovčáci tu již žádost mají, Hicl Josef a Horáček Josef... ale to nepomáhá. ...

Pojedeme do pole, snád' 15. dubna. Dostali jsme nový šaty, Pán Bůh ví, kdo nám je bude vyslíkat? My sestavujem švarmlinie [Schwarmlinie = rojnice], to děláme v lese ... to nás stojí v tuperajach [?] asi tři sta ... na komando se všeci musíme rozběhnout, jeden od druhého na 5 kroků, rovno jak když natáhne šňůru, potom se markýruje [markieren = předstírat] jak ve válce. Každý se musí krýt za strom, pak střílíme naslepo, pak komanduje dopředu a na zavolání nýdr [nieder = dolů] všecko musí hned lehnout a střílet, anebo utíká čupačky nebo se leze po břuchu ... takže se naběháme dost, někdy zas s kvérem zacházet. Již dovedu všecko, ačkoli jsem z toho měl strachu. Když jsem ze začátku vzal kvér do ruky, tak se pode mnou nohy třásly. Máme zde komandátů Poláků, jsou to hodní lidé. Jenom tam byl z Rakvic kaprál Lukeš, to byl zrovna prase, ten mně a Šlancarovi hodnou půl dne proháněl nohy, na to nezapomenu nikdy. Když jsem se má dobře, všechno se mu vyváží jenom škvarkami, šarže se mají od něho dobře. ... Jsem tu už 36 dní, nám zde není kór nic smutno, když jdeme z execírky [Exerzitium = cvičení], tak všichni zpíváme, pak si zajdem do hospody, dáme si vína a zpíváme až se hospoda třese. V neděli jsme fasovali 2 K 40 krej., tak jsme si zašli do hospody, a pak nás patrola vyhnala, ale nebylo za to zle. Dnes sem přišlo asi 200 rekrutů, podle nás jsou to samí Moravci.

Jak to s tou fotografií bude [Kateřina mu několikrát psala, aby jí poslal fotku] nevím, zde není fotografist, do města Rába [konečně víme, kde se František nachází] jest daleko.

Já jsem poslal kabát, boty, vestu, čepici, nůžky, odepiš, jestlis to již obdržela. Pošli maso huzení, sirový kousek slaniny, pár koblihů a půl litru slivovice.

Nedatovaný dopis manželce a švagrovi od Františka – Feldjäger [polní myslivec] Nr. 14, Feldpost 63:

... zároveň vám sděluji, že už jdem do pole, snad do Bukoviny. V pondělí jsem byl u svatě zpovědi, v úterý u přijímání. Všecko jsem od tebe obdržel, co jsi mi poslala. Za to vše Pán Bůh zaplať. Tatínek mně psal, že jestli chcu, že mně něco pošlu, oni mně pak poslali.

S Pánem Bohem, dej Pán Bůh, abysme se ve zdraví shledali. Píši to s třesoucima se rukama o třetí hodině, o čtvrté už jedeme na štaci [stanici]. Nechal jsem se fotografovat, řekl jsem Popovskému z Bořetic, aby ti to poslal.

Dopis ze dne 28. 6. (1915?) od Štěpána Bystrického jeho sestře Kateřině Prátové:

... jsem chvála Pánu Bohu zdrav a vede se mi doposud tak průměrně, všechno marno, jsem zde na vojně. ... Psal jsem dom tři karty, ale nedostávám doposud žádnou odpověď. ... jsme tady v baráčích zahrzdění jak zvěř v oboře ... od šaržů se doslychám, že nás na požádání propustijí na žně. Tak tě sestro prosím, byl tak laskavá a žádej o mě neb mně kromě toho pošli žádost, abych se mohl hlásit dřív, než přijde čas. ... Dnes odpoledne byla velice strašná bouřka, která nás zastala na egzecírkách, tak jsme maširovali přes hodinu v tom největším lijáku, blískání a rachotu, tak jsem byl do niti mokrý. ... na Kchust [stravu] se mám velice dobře, každý den hovězí, někdy i vepřový, hrách, brambory, chléb. Peníze fasuju za týden 3 K 50 h. Sřevíce jsem vyfasoval docela nový a šaty taky, jenže modrý a cvilichový [pruhovaná lněná tkanina] kalhoty plátěný, nepřál bych se vám v tom vidět, vypadám jak august [šášek]. Byl za mnou taky Franta Hrabec [zahynul pár týdnů před koncem války v italském Montellu] a Martin Ovesný. Z kamarádů je zde Zemek z Bořetic, taky jsem byl s Blažejem Sedů od nás.

Dne 8. 8. 1915 píše Štěpán sestře z Tyrol (Telfs, K. K. Lanst halbplarsch, komp. 1/38 Tirol):
... tak jsem oslavil minulý smutný rok, ale ta doba byla přežalostná. Když jsem odcházel ze Znojma, byla to dojemná podívaná, každý zaplakat musel, když hudba spustila loučení. Při tom jsme dostali svatě požehnání. Tady přebýváme v deštěnej stodole, takže je

nám v noci zima, ale zato se ve dne řádně zahřejeme, neb musíme vstávat o 4 hodinách a v pět hodin již mašírujem na ty ohromné kopce. Jaká je to chůze, když má člověk na zádech takovův těrchu, že je toho co nest po rovině, pak do kopca jak po střeše ... tak idem dvě hodiny, že na nás není hnutí suchej. Pak na vrcholu egzecírujem, pak zas idem dolů úzkým chodníkem ve skalách, je to o život. Stěžujem si kamarádi jeden druhýmu, že to zde snad nevydržíme, ale přesto doufáme v Pána Boha, že to vezme nějaký převrat. ... Mináš je obstojný, každý den polívka hovězí, maso a k tomu často bramborový guláš, ráno a večer černou kávu. Kdybych neměl při sobě pár krejcarů, tak by to na teč vojně bylo smutný, ... takto ubíhá dne po dni, stále hůř a hůř. Mám ještě 14 zlatých ... pošli mi asi 10 K telegraficky, neb by mně bylo bez peněz bledě.

Dopis z 15. 8. (?) od Štěpána sestře Kateřině:

... jsme tenkrát byli čtyři dni na marši [Marsch = pochod] ... ten den jsme vyšli ve 3 hodiny ráno a stále mašírovali celkem 8 hodin, k tomu málo chleba. Byl jsem rád, když mně dobrí lidé darovali kousek chleba ... to se nedá vypsat, co jsme tenkrát zkusili, byli jsme až na hranicích bavorských ... ten den od rána jsme nic nedostali a večer mináš [mináš = společná strava vojáků] místo poledne, tak jsme pronocovali na horách, kolem nás byl taky sníh, tak jsme do rána nemohli zdržet zimou a k tomu ještě do rána přšelo, když jsme ustali v 7 hodin, tak se třásl každý jak prut, chleba jsme neměli a kávy pravou míru nedali. Též jsme dělali druhý den švarmlinie a museli jsme po kolena přes vodu. ... V neděli jsme byli v kostele, jenže kázání je německy. Taky tě prosím, milá sestro, kdybys byla tak laskavá a zaslala mně pár K. Pokud budu mět nějaký krejcar, tak nebudu mět stále bídu a hlad.

Dopis z 28. 8. (1916?) od Štěpána sestře Kateřině:

Sděluji vám těmito řádky, že nastávají pro nás smutné časy, neb dnes se již všichni připravujeme do pole, neb 29./8. ráno se již budeme ubírat, kde nemohu vypsat. ... Na nás si taky vzpomeňte a mši svatou obětujte, neb bych všechno obětoval, jen kdybych se s vámi mohl jedenkrát zaradovat. Zde jsem jak kdybych tady byl odjakživa, na všechno člověk zvykne, ze začátku to bylo hrozné, ale již si z toho nic nedělám. V kostele jsem byl 22tého na mši, ale bylo mnoho mnoho oka slzavého.

Skupina vojáků z první světové války, mezi nimiž je i Štěpán Bystřický, bohužel neznámo který z nich. (foto archiv rodiny Vendlovy)

Dne 16. 7. 1918 poslal František Prát své ženě dopis již z tábora pro navrátilce (Heimkehrlager, Nr 402, Feldpost Nr 340, Komp. 18):

Jak se v tvém lístku zmiňuješ, že by si za mnou přijela se švagrem Konečným, toho není třeba, poněvadž jest to hodně daleko, potom zajisté máš mnoho práce, a pak jaká by to byla zde návštěva, zkrátka je to nemožná věc. Vždyť se toho dočkáme, ubíhá to jako voda. Na druhý týden pojedou do Přemyslu. Co zde děláme není mnoho, včera jsem kopčil brambory, jídla máme dosti, každý den utratím šest korun za chleba, stačí mně to až do konce. Také mi něco přebývá, dostávám. Taký jsem dostal třicet korun za dobu zajetí a ještě dostanu doplacený.

Dopis od Kateřiny Prátové manželé Františkovi zřejmě s chybným datováním (18. 7. 1919): *Milý manželé! Ty se ptáš na zajatce, kteří jsou doma. Došli Hrozinkuj, Šeda Petr, Stávek, Hycl A., Čáčík, Bystříčský Jan, bratr A., a Jiří nepíše.*

Ptáš se, jakou máme úrodu. Dostí dobrou a hroznů také dosti. Po neděli budem sít, nastanou žně. Nemusíš mít starost, že mám moc práce, to mám, ale letos je u mě Tomáš Průdkuj a zajatca mám od března. Proto jsem si ho vzala, že už tento rok tak nemožu pracovat jak spíš, já jsem se po tři roky moc nadělala. Cítím, že je na mě moc tej starosti a práce.

Nedatovaný dopis od Kateřiny Prátové manželé Františkovi:

... sdělujem ti, že jsme měli vojenskou prohlídku, měli jsme velice strach, u mě to bylo dobrý, ale u Václava Bra [bratra] proházeli všecko jak na hůře, tak ve chlívech a všady se dívali, nic nenašli, tak bylo dobře. Na práci nemám Turka [místní lidé označovali všechny zajatce z Balkánu za Turky], museli do fabrik, tak odešel mně na začátku října, já jsem měla moc práce, včil mně oral Tomáš Prů., už mám pooraný aj na jaro a navožený hnůj aj ve vinohradě. Zrytých 60 greftů, měla jsem pěkný hrozny, bylo tam přes čtyři vědra, 50 zl. jsem utržila a dvě putny rozdala. ... Nedělej si velký starosti, máme se stejně jako spíš, enom že tak draho nebylo a bylo všecko, včil není obleků a obuvi k dostání...

K tomu jen dodejme, že těžké válečné roky na vesnici doprovázel neustálý strach z rukování na frontu a časté policejní prohlídky, pole neměl kdo řádně obdělávat, téměř každý měsíc v zemědělských usedlostech probíhalo vojenské sepisování zbytků zásob, zemědělci museli většinu své produkce odvádět pro potřeby vojska. Navíc to byly také roky neúrody. Hmotná bída byla nepředstavitelná. Ještě větší nouze byla ve městech, kde si lidé ani nemohli zlepšit situaci vlastními výpěstky. Od roku 1915 byl přidělový systém na lístky.

Jako příklad uveďme pár čísel, jak narůstaly ceny potravin:

	1913	1915	1917	1918
1 kg brambor	6 h	18 h	60 h	120 h
1 kg vepřového masa	1,90 K	6,60 K	24 K	46 K
1 kg másla	3 K	8 K	38 K	64 K

Němčičtí muži byli povolováni do války postupně od 1. srpna 1914. Celkem bylo z obce odvedeno asi 100 mužů ve věku od 18 do 50 let. Protože v té době byly všechny rodiny závislé na zemědělském hospodářství, bylo velmi obtížné práce bez mužů zvládat. Částečnou pomocí zemědělským rodinám byli uprchlíci a zajatci. V domě č. 170 žila jedna polská rodina, v č. 137 několik lidí z okolí Terstu, dále tu bylo deset zajatců původem z Itálie a Makedonie, kteří bydleli společně v domě č. 25.

Ke svým rodinám se z války nevrátilo 23 mladých mužů, na kterých závisel chod zemědělských hospodářství a obživa rodin.

Žádná podobenko Františka Práta ve vojenské uniformě se nedochovala, pro doplnění obrazu života Němčičských za první světové války přikládáme fotografii jiného zdejšího rodáka, který se dokonce v uniformě rakousko-uherské armády ženil. Byl jím Antonín Sadílek (1891–1975). Na vedlejší fotografii jsou vojáci, kteří nastoupili na frontu spolu s Antonínem Sadílkem, později však byli odveleni jinam a Antonínovi poslali svou fotografii s pozdravem. (foto archiv Jaroslava Slezáka)

V uchované sbírce korespondence jsou především dopisnice. Nejméně je těch, které psala Kateřina. Je to pochopitelné, protože vojáci a zajatci nebyli vždy v situaci, aby došlou poštu mohli opatrovat.

Mnohé dopisnice obsahují pro svou malou plochu (14 × 9 cm) pouze pozdrav na začátku, pozdrav na konci a často jen jednu větu, která se mezi ně vešla. Vojáci také nesměli psát nic, co by se týkalo jejich frontového pohybu a jiných vojenských akcí. Dopisnice byly cenzurovány a na většinu z nich je i razítko *zensuriert*.

Pro představu uvedme přepis jedné dopisnice, kterou psal Štěpán své sestře Kateřině 21. 3. 1916:

P.B.J.K. Drahá sestro i milé dítky! Přijmíte můj nejsrd. pozdrav a mých pár řádků s milou též častou vzpomínkou na Vás přát. drazí. Já jsem chvála p. bohu zdráv též opětně všem přeji doufám že moje řádky Vás při úplném zdraví navštíví neb jinak nemohu potěšit, zároveň srd. děk. za malý balíček a jiné jsem dosud neobdržel snad také přijde. Buď Vám nápomocen všem pomáhající p. Bůh a posily ve všech útrapách. Zůstávám zbohem z fronty na celú rodinu a přátele smutnou vzpomínku z pole.

Pokud se slohu a pravopisu týká, musíme si uvědomit, že tehdejší děti chodily jen do obecné školy, a to ještě většinou pouze v těch částech roku, kdy je rodiče nepotřebovali při pomoci v hospodářství.

V dalším textu jsou příliš dlouhé věty (běžně užívané) přepsané z dopisnic rozděleny na kratší úseky tak, aby byly srozumitelnější.

16. 2. 1915 píše František Kateřině:

... na místo jsme se šťastně dostali, přijeli jsme do Znojma o 7. hodině. Hlásíme se dnes o jedenácté hodině.

13. 5. 1915 píše Kateřina Františkovi:

Dnes byl pro Němčičky smutný den. Rukovali odvedení Tomáš Šalášek, Jan Hádlík, Martin Ovesný, J. Žďárský, Lupač.

7. 7. 1915 píše Štěpán Kateřině:

Již jsem byl potřetí očkovaný na ruku a ještě to nejní všecko. Sděluji, že jsem ten dárek z hodů obdržel [hody byly před pěti dny], koláče byly v pořádku, ale chléb byl plesnivý.

9. 9. 1915 píše Štěpán Kateřině:

Mám každý den hovězi maso, ráno kávu, večer též, nebo čaj, půl litru vína, chleba dost.

20. 10. 1915 píše Štěpán Kateřině:

Těší mě a sděluji, že jsem balík dnes obdržel, kterak jsem byl překvapený, jak to vypadalo. Hrušky vše zničily, chléb, koblihy, štrůdl, svěbachu jsem si pochutnal, též maso bylo v pořádku a ořechy a jablka.

21. 11. 1915 píše Štěpán Kateřině:

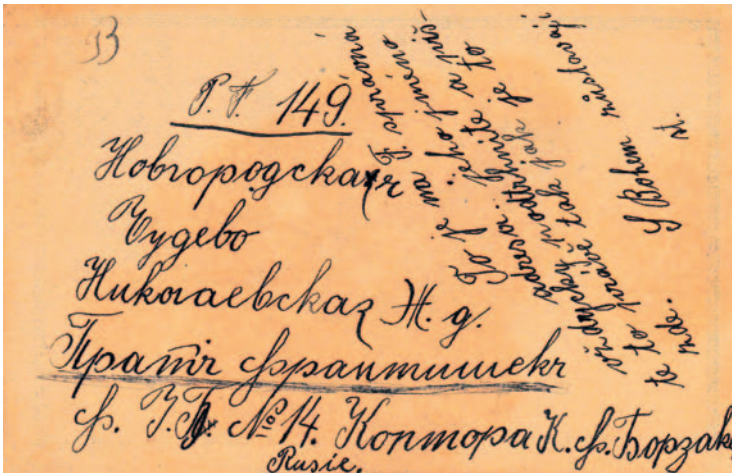
... aby Bůh nedal, aby ta zvěst byla v pravdě, co mně píšeš. Moc přišlo zvěstí od kamarádů, že ten nebo ten je zraněn nebo padl, ale vše není pravda...

28. 11. 1915 píše Štěpán Kateřině:

... sestro, buď tak laskavá a splň moji žádost a zaprav švagrovi Bendovi můj nájem za Dlhů [pozemek].

27. 12. 1915 píše Štěpán Kateřině:

P.B.J.K. Milá sestro, jsem díky Bohu dosud při úplném zdraví a vede se mi dosti obstojně, při tom v klidu užíváme vánoční svátky ... zmiňuješ se o sedmi balíčkách, které jsem v pořádku obdržel. ... Nevýslovně se potěším, když písmo z domova obdržím. Kolikráté jsi mně sdělila o tvém manželovi, kde a jak žije, zdali při zdraví se nachází, zdali nám Bůh splní přání dočkat se, abychom se všichni mohli jedenkrát shledat.

Nedatováno, František píše Kateřině:

Dávám Ti k vědomí, že jsem dostal pruh [kýlu]. Nelekej se, není to posud tak zlé, v pravé slabině ani nepoznat.

8. 2. 1916 píše Josef Bystřický sestře Kateřině:

... sděluji, že jsem vše obdržel v pořádku a jakou radost jsem z toho měl, že jste si na mě vzpomněli a takový milý dárek mně poslali.

11. 2. 1916 píše Štěpán Kateřině:

... su na odpočinku v malé víscé v Tyrol. ... já musím ještě počkat, ale snad má žádost mi udělá přednost, abychom se shledali.

29. 3. 1916 píše Jan Bystřický sestře Kateřině:

... jsme v lese v Karpatech, adres žádnou nemáme, jsme zde na 30 dní.

(?) 1916 píše František Kateřině:

... až budete kácet v lese, nezapomeňte co jest rovný dřevo, tak to nechávejte stát.

1. 4. 1916 píše Štěpán Kateřině:

... balík jsem obdržel 28/3, za něj mockrát děkuji, minule jsem poslal 20 K, sděl mi zda je obdržíš.

6. 4. 1916 píše Františkův přítel Psota Kateřině:

Milá paní! Sděluji Vám, že Váš p. manžel je zdrav. Zároveň jsou s nimi Panic, Hycl, Michna, Prát, Franc byl s nimi, posel ale do nemocnice, je ale již při zdraví. Nemějte žádných starostí o Vašeho manžela. Dá-li P. Bůh, brzy bude shledání.

S Bohem jeho přítel Psota

5. 12. 1916 píše František Kateřině:

Drahá ženo, děti a Štěpáne [to již Štěpán nežije] ... už dva roky co jsem vás z domova opustil, jestli mě ten malý František ještě vzpomíná, děvčata vzpomínají na tatínka jistě.

28. 2. 1917 píše Kateřina Františkovi:

... velice nás mrzí, že ani tatínka dětem nemůžu ukázat na podobence. Pošli, esli možěš, Pavlováci poslali z Ruska podobenky.

8. 3. 1917 píše František Kateřině:

*... jsem se dozvěděl smutnou zprávu o mém bratru Pavlu, která mi byla sdělena souse-
dem Janem Jaborníkem, že mého bratra již nic nebolí, ó jak zabořelo v srdci mém. Že
již přes rok nežije drahej bratříček, s nímž jsem se skoro ani nerozloučil.*

Nedatováno, dcera píše otci Františkovi:

*P.B.J.K. Já vás z celého srdce upřímného pozdravuji, my jsme všeci zdraví, vaše dvě
cerušky a váš malý syn František. Vás všeci vespolek zdravíme. Tatínku, my na vás
vzpomínáme, kdybyste už aspoň došli dom, to bysme byli rádi, to bysme utěkali naproti.
Tatíčku náš s Pánem Bohem vaše věrná cera [Kateřina] a Mař. Fran.*

23. 5. 1917 František píše Kateřině:

... já pracuji a daří se mi obstojně.

Nedatováno, Kateřina píše Františkovi:

*... děvčata chodí do školy odpoledne a František se hrá sám, je tlustý a červený, až dondeš
ani ho nepoznáš. Já jsem dostala 4 karty od tebe.*

3. 6. 1917 píše Kateřina Františkovi:

*... děti ani nepoznáš jak odrůstly a mi taky bolí srdce po bratru Štěpánovi, se více neu-
vidíme. Padl na Itálii minulý rok 16. dubna 1916.*

12. 6. 1917 píše František Kateřině:

*... že budeš žádat pana nadučitele by ti psali adresu, neb jest těžko opisovat, když člověk
neví, co je to za abecedu.*

30. 6. 1917 píše Kateřina Františkovi:

*... můj nejdražší bratříček Štěpán mě opustil na dicky na Itálii, ten vystál moc. Jeho
poslední kamarád nám to sdělil.*

27. 7. 1917 píše František Kateřině:

*Teď jsou právě zralé meruňky, tak mně připadá, jakobych toho jakživ neměl. Všem
člověk odykne.*

Nedatováno, František píše Kateřině:

... dopis jsem obdržel od maminky, že bych se potěšil ze svého synka ho vidět ... zajisté bych ho nepoznal, děvčata též.

17. 11. 1917 píše Kateřina Františkovi:

... postarej se a pošli nám podobenku, jaků radost by měly děti, že bychom měli tatínka aspoň na papíře. Mojeho bratříčka už víc nespátřím, jenom na tom obraze mám Štěpána ... co já jsem se naplakala.

13. 12. 1917 píše Kateřina Františkovi:

... František se už umí modlit očenáš sám ... děvčata říkají, proč ten tatínek nepíše. Tento adres mi psali pan nadučitel Vik.

20. 1. 1918 píše František Kateřině:

... když jsem od vás odcházel, tak jsem si řekl, kdybych se i za rok vrátil, jen kdybych se zdravý vrátil. Avšak jsem se zklamal, již tři roky uplynuly a já se nevracím.

31. 3. 1918 píše František Kateřině:

... na dobu těchto svátků, které se tak vesele slavily, doufám, že i Vy je snad tak dosti oslavujete. Já již čtvrté tak od vás tak strádám. Snad se již brzy shledáme. Na ten burčák to asi nebude, ale na letošní [vino] jistě.

12. 4. 1918 píše František Kateřině:

... sděluješ mi, že Ti odebrali podporu ... potom se zmiňuješ o dobytku ... píšeš, že je bída o futro [krmivo].

Více informací o vojenských osudech Františka Práta se bohužel získat již nepodařilo. Po ukončení války se vrátil z ruského zajetí a s manželkou hospodařili na své zemědělské usedlosti. Vychovali spolu syna (studoval vojenskou akademii v Hranicích na Moravě) a dvě dcery.

Jaroslav Slezák

The WWI Reflection in Family Correspondence

After a century, we are looking into correspondence of a family living in the Moravian village Němčičky – Correspondence from the First World War.

František Prát and Štěpán Bystřický were as soldiers in the service of the Austro-Hungarian Empire sent to fight for the Emperor and Kateřina Prátová (wife of František and sister of Štěpán) was left to the daunting task to take care of the farm economy, and to secure and raise three small children. Štěpán fell on the Italian front and František spent a long time in Russian captivity. We have about 150 letters and postcards, which were exchanged between the siblings Štěpán and Kateřina, and especially Kateřina and her husband. The contents of the messages, though usually very brief, due to a limited space of postcards, is an interesting document of life in the difficult times of war.